

*Mint alant a rónán tömötten, gazdagon
nőjön a sok kalász a széles parlagon...*

*Szememmel a földet szinte felfalom
míg az ekevassal egyre forgatom...*

B A G A T E L L E K (VI.)

Irja: REMENYIK ZSIGMOND (Budapest)

Rikkancsok és az események áttértékelése Közel két éve annak, hogy „Minden ujságírónak börtönben a helye” címen kommentátori minőségben közleményt jelentettem meg ugyanezen lap hasábjain. A cikk lényege és végső megállapításai a közlemény címében kategórikusan bennefoglaltattak, a közlemény fírasztó, bár nélkülözhetetlen ballasztjaitól ezáltal mentesítve az olvasót. Végeredményben az efajta cím az ideális, amely magában foglalja rövid pár szóban, olvasói horizontokat szem előtt tartva, értelmetlenséget tisztelve, lustaságot és negligenciát honorálva, a mondanivaló lényegét. Sajnos, hogy vágyálmaim, e vonatkozású tündéri ábrándozásaim valóra váltak volna, arra semmi bizonyíték, volontöröknek, ujságíróknak és szerkesztőknek kisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy mesterségükből adódó és tőle függetleníthetetlenül együttjáró skrupulózus gaztetteik bünbocsánataképpen fogházba, ólombányába, vagy önkéntes remetéskedésbe vonuljanak. Büntetlenül, sőt mi több dicsőítő karénekektől kísérve folytatják bomlasztó működésüket, egy olyan karakterű működést, amelynél korántsem a fenaálló állapotokban, hanem magában a szellemben jelentkezik a züllöttség e bomlási folyamat eredményképpen. A „Hazudj költő, csak rajt' ne kapjanak” felelőtlen atitüdjét a valósággal szemben szívesen vonatkoztatják magukra is ez írók és hogyha mégis rajtakapják őket abba sem reped meg a szívük. Kár is példák után loholni e füllesztő kánikulában, szűkösgtelen igazolni egy olyan dolgot, amelyben senkisem kételkedik. Hogy mégis enyhe szellőként olykor friss légáramlat csapja meg hirlapolvasói minőségünkben arcunkat, hogy olykor sikerül a napi rémregények valódi értelmét megismernünk, politikai, nemzetgazdasági, kulturális és egyéb vonatkozásokban egyéb is tudomásunkra jut, mint a rendszeresen kiagyalt és émelyítő hazúdozás, azért senki mást sem illet a dicsőség, mint az ucca fürge rikkancsait. Napjainkban a szemét tözsdei ára is kétségbeejtően alacsonyra süllyedt, egyéb használati eszközök árzuhanásáról hogy ne is beszéljek, a rikkancs kénytelen tehát ezer és egy furfanggal megkörnyékezni az érdektelen vásárlót ha szándékában van, hogy néhány portékáját nyakába sózza. Ezer furfanggal és tucatnyi rafinériával pótolva fölényes jóindulatával mindazt az eredendő hiányt, ami a lapok híranyagában, e híranyag összeválogatásában, tónusában, felfogásában, irányzatában és e szemét egyéb karakterében mutatkozik. Az érdektelen újságolvasó ül az autóbuszon, vagy jó polgárhoz illően pisze orrát magasra tartva halad az útvonal részére kijelölt szakaszán, magasztos eszmék töltik meg agyát és fenséges dolgokról gondolkodik. Hetek óta egyébről sem hallott, mint az etiópiai háborús készülődésekről, telepítésekről, valaha divatos államtitkár fellebviteli tárgyalásáról, pólómérkőzésről, hercegi látogatásokról és egyéb badarságokról, megnyugtató tónusban és a rend kereteibe illesztve. A jó polgár cigarettára gyujt, betér egy kávéházba és miután megrendelte az obligát feketét, a rutinié mozdulatával felüti a lapot. A lap első oldalán Etiópiáról esik szó, a négus sötét szívről, a feketék alávalóságáról és ravasz fondorlatairól. Akárki elolvassa

a cikket igaza van, ha utálkozik, és minden tisztelete a nagy európai államférfiúé, a népek bálványáé és a béke kintintetett apostoláé, aki mind e három minőségben a lap állítása szerint mégis kényszerítve érzi magát, hogy Afrika e vad népeit komoly szavával és tekintélyével a béke betartására, mint a standardizált államvezetés ezen alapvető tételére figyelmeztesse. Mégis, akár egy tulvilági hang, úgy zúg e pillanatban végig az uccán, végig a városrészen és végig a városon egy féllábú rikkancs kiáltása, minden kételyt eloszlatón és a valóság hazug ábrázolásával szemben létjogosult cinizmus csibész kedvességével. „A békeangyal Mussolini megrohanja a vadakat“ — ordítja a rikkancs végig az uccán, mindenkiben megfagy a vér, de néhány határozott jellemű egyén zsebébe nyul és megvásárolja a lapot. „Nincs bizalmam a miniszterelnök urban,“ üvölti a rikkancs, majd melankólikusan hozzáteszi, de ezuttal halkan akár egy suttogó bariton: „A felsőház elnökének szenzációs nyilatkozata.“ Az úttest másik oldalán reklámsapkás újságárus kiabál. „Az igazság ismét diadalmaskodott,“ — ordítja a reklámsapkás rikkancs, „a sikkasztó Csaváros államtitkárt végre felmentették.“ Szó se róla, a hírek autentikusak, valóságukban senki sem kételkedik. Híreket visz a szél, piszkos papírlapokat lobogtatva kezükben ordítanak a rikkancsok a város forgalmas útvonalain, és e felszabadult kiabálás nyomán az események és tárgyak pillanatnyi sötét rendje fölött világosság dereng. „Az örült Matuska féllábon könyörög a bíróság előtt kegyelemért“ röpül végig az üvöltés, akár egy kinyilatkoztatás a városon. Mindenki érzi e pillanatban, hogy vége a hazudozásoknak, szerkesztők sugalta okos belátásoknak, módszeres ferdtéseknek és piszkos rágalmaknak, diszkrét elhallgatásoknak, romokban hever a nagy békeangyal nimbusza e pillanatokban a város piszkos útvonalán, kétely fogamzik meg a miniszter úr iránt a leghivebb reformszivekben is és a felmentett sikkasztó államtitkár esete, ha ugyan lehet, még jobban megerősíti az olvasóknak a feddhetetlen igazságba vetett hitét. A mérleg inog, romantikus nyárspolgárok duzzogva és tüntetően dugják az eléjük terített lapokba orrukat. Mindenki önkéntelen eszmetársítással a film őskorára emlékezik, amikor is élelmes és a dolgok valódi lényegét értelmesen apercipiáló trikós legények hosszú bottal kezükben magyarázzák vásári bódékban az értelmetlen közönség előtt a filmdarab eseményeit. „Kinyilik az ajtó,“ — ordították a kikiáltók annakidején, „belép az örgróf és homlokon csókolja hitvesét.“ Az utolsó negyedszázad alatt, sajnos, nemhogy javultak volna, de határozottan romlottak az állapotok, tekintettel az emberek értelmére ma már ott tart a világ, hogy a szemeink előtt lejátszódó eseményeket is magyarázni kell. Jellemző, hogy vidám rikkancsok, az ucca e kedves rikoltozói azok, akik szolgálatkész elfogulatlansággal magyarázzák az olykor zavaros és mindig piszkos indulatoktól átítatott szöveget. A szöveget, amelyben ugyan nejüket homlokon csókoló örgrófkőről ma már szó sem esik, de amely annál többet foglalkozik telepítéssel, gázvédelemmel, békés népek egymás elleni uszításával, békétlenségre nevelt népek örülettel határos nagyzási mániájával, és egyéb, magyarázat nélkül értelmetlen és felfoghatatlan eseményekkel. Ily szerény, pretenzió nélküli formában, alig magasabb nívón, mint egy harmadrangú kabaré, ily méltatlan környezetben él napjainkban a szellem és a kritika, amely mint a menekvésnek utolsó szigetén már csak arra szorítkozik, hogy eredeti képében és kendőzetlen összefüggéseiben mutassa meg a valóságot. És ameddig ez a kritika él, bármily vonatkozásban, de kiváltképp az, amelyik ha ligeti nívón és bohóckodó attitűddel is, de az uccasarkon hallatja magát, a szellem élete biztosítva van és a gonoszkodó ostobaság legfeljebb csak divatját éli és csak ily' értelemben és távolról sem a dolgok természetes rendjéről kifolyólag uralkodik.